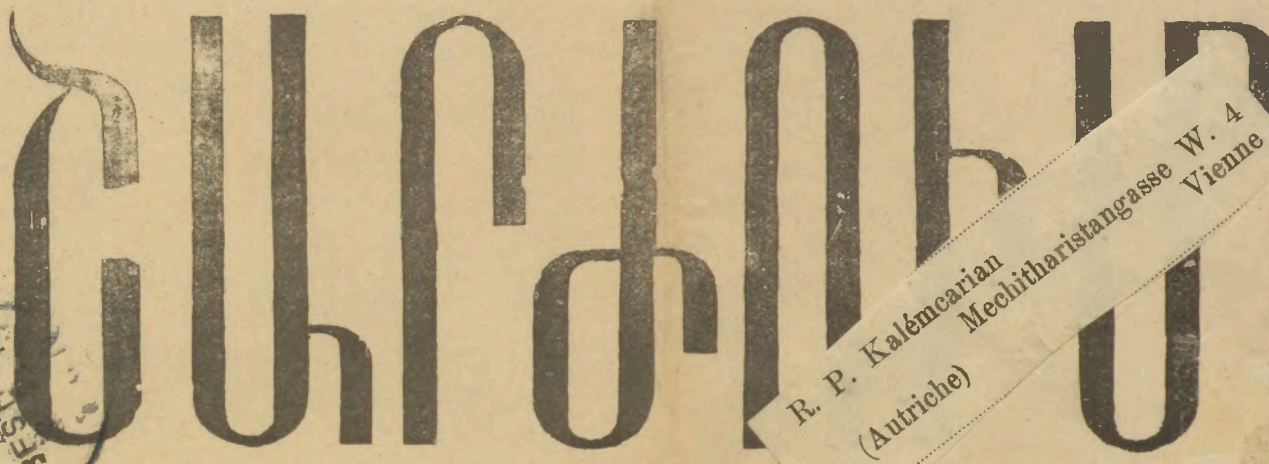

ՔԱՆՈՒՄՆԵՐ ԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մշակույթի համար	
Տարեկան	12 ձր.
Վեցամսեայ	6 »
Արտասահմանի համար	
Տարեկան	15 »
Վեցամսեայ	8 »
Անհրժեշտի համար	
Տարեկան	3 ձր.
Վեցամսեայ	1.50
ԿԱՆԻՍԻԿ ՎՃԱՐՆԵՐ	
Նամուցական տար	
Երեսին համար	40
Կ. իսկ վերջին երեսին	
համար 20 սանթիմ հ. կ.	
առկա անյառնելու համար	
20 Օլո գեղջ կըլլայ:	

R. P. Kalémecarian
Meechtharistangasse W. 4
Vienne
(Autriche)

Նամակ և գրամ դրկի
Խմբագրութեան հասցէին
—
Редакция на вѣстникъ
«Шаржумъ»
Варна.
du journal
«Шаржумъ»
Varna (Bulgarie)

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅՐ ԳՐԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐՈՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ԶՈՐԵՐԱԲԹԻ ԵՆ ՇԱՐՋՈՒՄ ՕՐԵՐԸ
Отговорникъ: Д-ръ Т. Хр. Стояновъ

Արտասահմանի համար ձեռքի
(20 ՍԱՆԹԻՄ)

ՕԳՆՈՂ ՉԸ ԿԱՅ

Անգլիան ոտքը դրել է Թրանս-վալի և Օրանժի կրծքերին, ու ճնշում է ապիտական Բոէրներին վէս ու աղնի սրտերը:

Հայրենիքը արագստեղծ է թըշնամին, բայց Բոէրը չէ ընկճվել, շարունակում է պատերազմը և չէ ուզում անպատարեր պայմաններով անձնատուր լինել գոռոզ յաղթողին: Բաշու թեան, հայրենասիրութեան, ազատասիրութեան մարմնացումն է հանդիսանում այդ մի բուռն ժողովուրդը, և ամէն մի ազատասէր մարդի սիրաբ կծկվում, արևնտում է երբ՝ գրա հերասական ճիգերը տեսնելով, մտածում է թէ այդ բոլորը զուր են անցնելու և որչափ երկար տեւէ գիմադրութիւնը, այնչափ էլ այդ յարգելի ժողովրդի կործանումը սարսափելի պէտք է լինի:

Կրկին բիրտ ուժը յաղթող է հանդիսանում և նորա սոսկալի հարածի տակ ջախջախում են մի թէեւ փոքրիկ, բայց աղնի ժողովրդի ինքնուրոյն կեանքը և ազատասիրական տենչն ու ձգտումները. ու մարդ սարսափում է աշխարհի այս մեծ անիրաւութեան առջեւ:

Ո՞վ էր այս պատմական եղևու-

նագործութեան սկզբնապատճառը. ընչաքոչ անգլիացիին, Թրանսվալի անհեռաւես քաղաքագէտները, թէ եւրոպական նախանձոտ ու գրգռիչ դիպլոմատները և թագակիրները: Ամենքը միասին դահիճները են այդ յանդուգն ու ազատական ժողովրդի որ այսօր մահւան և կեանքի կռիւ է մղում ու ճակատագրական ջղաձգութիւնների մէջ է: Օգնող չը կայ. մահւան ցնցումով թրպատում է Բոէրը. համակիրները, սքանչացողները բաւականացան միայն ծափահարելով, շատ քիչ աղնի հոգիներ գնացին իրենց արիւնը Բոէրի անկասկածեան համար թափելու: Իսկ կրիստոսի քաջալերող կառավարութիւնները բաւականացան միայն իրենց բարի հպատակներին թող տալու մի քանի հազար զեպին մետաղ նետել Բոէրների արեան հեղեղի մէջ: Ու այսօր բոլորը հանդիսատես են Բոէրի մահւան ցնցումներին. նրա սիրտը պատող դանակի առջեւ կտրող չը կայ...

Երես են դարձնում ջախջախված ժողովրդի պատգամաւորութիւնից. այդ ժողովուրդը սիրելի ու պաշանլի էր երբ յաղթող էր, երբ յաղթում էր Ալլիօնի զորավարներին: Այսօր յաղթողը Ալլիօնն է, Բոէրը անկարող եղաւ այն ուժը ջախջախել, որի կործանումը սովորին փափագելի էր, բայց որիչի ձեռքով:

Կ'է, զգրելի ես դու մարդկութիւն, քանի որ քս երկրպագածը սակին է և բիրտ ուժը: Եւ Բոէրների մեծ սխալը այն եղաւ որ այս նիւթապաշտ դարի այդ ցած նշանաբանը մտացան, ու խաբվեցին:

Այսօր ջախջախված ու կործանված միմիայն մի միւրիւմարութիւն ունի Բոէրը՝ այն է թէ ամեն բան զոհեց իր ազատութիւնը պահելու համար կռւելով, և դեռ պատրաստ է զոհելու...

Եւ այդ էլ փոքր միւրիւմարութիւն չէ:

Նիստեր կազմեց, Բ. Գուրը իրար անցաւ, Երլազի ճահիճը շատ մը գարշահոտութիւններ արձակեց և աս ամէնուն արգիւնքը գրաւոր հաղորդագրութիւն մը եղաւ հայոց պատրիարքարան: Աս գրութիւնը կաշիատի մէկ կողմէն բաւարարութիւն տալ հայոց պատրիարքի «պահանջներուն», մէկալ կողմէն ալ այնպէս մը կը ձեւացնէ՝ կարծես թէ երբէք «պատճառաբանեալ» հրատարական կամ «հայերու պահանջ» առանձնապէս գոյութիւն ունեցած չէ, այլ Սուլթան ինքնաբերաբար, իբր ազգիւր անվերջ ուղղումով թեան՝ շնորհներ կընէ իր հպատակներուն:

Նախնաւառ լուծութիւն կը պահէ հայերու ամենէն մեծ ու կարեւոր պահանջին առթիւ, զաւանդուրու և Պոլսոյ մէջ երթեւեկի ազատութեան նամ գրաւութեան խնդիրը «ձայնը տակը, քարը վրան» կընէ ու անմիջապէս կանցնի մէկալ երկու պահանջներուն:

«Զինուորական տուրքի պարտքը» կարծեմ շատ անգամ Շարժումի էջերուն մէջ խօսած եմ աս առթիւ: Զարգերու արիւնտ տարիներէն ի վեր, չորս տարի շարունակ՝ երբ Հայաստանի ամէն անկիւններուն մէջ աշխատող ձեռքի պակասութիւնը, արտե-

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

4. ՊՈՒՍ, 2 Յունիս
Վերջապէս պատասխան մը եկաւ:
Նախարարական խորհուրդը

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՄԻՍԼԱՄՈՒԹԻՒՆ

(Շար. 233 քիւեկ և ձևեր)

Արգէնը ըսինք որ քրիստոնէայ տարբեր կամ կը կոտորէ կամ անոնց համար այնպիսի դժոխային պայմաններ կը ստեղծէ, որ թողնեն իր երկիրը, անհեկեկեղ երթան:

Սյս միջոցներու վրայ ծանրանալ աւելորդ կը թուի: Ով որ չը գիտնայ ատոր ուժը, հայերս լաւ պիտի գիտնանք: Խմբակական ջարդեր, անհատական սպանութիւններ, բռնաբարութիւն, կառավարական և անհատական գողութիւն ու թալան, հրա-

ձգութիւն, արհեստական սով, բռնի հաւատափոխութիւն, հարկերու հրէշաւոր չափ և դանձուժի էն գաղանական եղանակ... ամէնքն ալ տեսանք հայերս ու դեռ կը տեսնանք, դեռ կը մաշուինք...

Մնացեալ քրիստոնէայ հպատակներն ալ ճաշակած են ու կը ճաշակեն ատ ամէնը միայն քիչ մը պակաս չափերով:

Սո սպանման, արմատախիլ ընելու ամէն միջոցները քրիստոնէաներու վերաբերութեամբ ամէն հայու քաջ ծանօթ է, ատոր համար մէկ կողմ թողլով զայն՝ քիչ մը կանգ առնեմ տարբեր կէտի մը վրայ, թէ ի՞նչ կընէ Սուլթան ստարահպատակ քրիստոնէաներու օրաուր աճող հոսանքին դէմ:

Հաշտուոր «գաբիտալաթիօն»ները և գաշտողները այնպէս մը կաշկանգած են Սուլթաններու պետութիւնը,

ինչպէս վագրերը վանդակի մէջ: Ուստի զէպի օտարահպատակները ունեցած Համիտի համախալան միտումներն ամէնքն ալ ջուրն ինկաւ:

Քանի մը ամիս առաջ Սուլթան քանի մը օրէնքներ հրատարակեց իբր փորձ մը օտարահպատակները քիչ մը իրաւազուրկ ընելու: «Ու ամէն քրիստոնէաները որ անշարժ կալուածներ ունին մահմետական գերեզմանոցներու և մզկիթներու քովերը, (առչափ քայլ հետո) կամ պիտի իրենց պահանջները կամ ծախելու պարագային անպատճառ մահմետականի ծախեն. քրիստոնէայի մը ծախելու իրաւունքը չունին»: Աս էր միակ փորձը: Մէկալը երկրի օրաուր աճող հանքային հարստութիւններու ստիւլ էր: Բ. Գուրը չըջարեակաւ մը հանեց, որու մէջ ըսուած էր թէ օայտուհեան հանքերը պարունակող հողեր երբէք չը պիտի ծախուին օտարներու, որով-

հետեւ ընդարձակ տարածութիւններ կիլիսան օտարներու ձեռքը. և մեր հպատակները կը զրկուին, կը վնասուի և պետական գանձարանը, Իսկ թրքահպատակներէն անոնք, որ գործիք կըլլան օտարներու ձեռքը, իրենց անուշով հողեր ու հանքեր կը գնեն և օտարներու կը յանձնեն շահագործութիւնը, իրենք իբր զիմակ ծառայելով խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին... և այլն»: Եւ Բ. Գուրն չըջարեակաւ կաւեցնէր որ աս չըջարեակաւ սրբազորող կայսերական իրատէ մը պիտի երեւնար քանի մը օրէն:

Բայց կառավարութեան այն ամենաձգութիւնները և մաքը 8 Օ/0 մինչեւ 11 նոյնիսկ 14 Օ/0 բարձրացնելու խնդիրը (որ նոյնպէս քրիստոնէից դէմ տեսակ մը պատուար պիտի ըլլար) հանդիպեցաւ դեռապանակաւ մարմնայն կարծի ժայտին, զարնուեցաւ

րու և այդինքնու անմշակ մնալը, ամենօրեայ ծայր ազգատու թիւնը ու սովը, թալանն ու կողոպուտը կը թագաւորէին, երբ «երկնից թռչուններն ու գաշտի գազաններն «իրենց բուններն ունէին» և իրենց գոյութիւնը պահպանելու անհրաժեշտ միջոցները կը ճարէին, իսկ հայը զրկուած էր թէ մէկէն և թէ մէկալէն, սա սեւ ու մութ տարիներու մէջ Համիտ զգալով որ չեղած տեղէն բան մը առնել անկարելի է, նուիրած էր ժողովրդի հարկերէն էն ծանրը, «ասքէր փարասին», զինուորական տուրքը: Բայց երբ Համիտի գործած հայկական ոճիրի, հայկական սպանդանոցի յիշատակը դարձաւ «պատմական» դէպք մը, հինցաւ, Համիտ իր նուէրը վերածեց պարտքի, ու գեղեցիկ օր մը ամէն հայ ու յոյն՝ ջարդեր կատարուած տարածութեան վրայ, հանդիսացան իբր պարտապաններ բարեխնամ կառավարութեան. խստիւ հրամաններ տրուեցան «միւս ու ոսկր ընել» ու ժողով տնօրէի յետամնաց ապառիկները կամ չորս տարուան «պարտքը»:

Չուտ հայաբնակ տեղերու մէջ արդէն ատ պարտքի մեծ մասը գանձուած է և հայու բաժակի վրայ խել մը լեզի կաթիլներ աւելցած: Իսկ ասոր Համիտ էֆէնտի իբր բարձրագոյն բարիք, շնորհներ կընէ: Աս չորս տարուան պարտքերը պիտի ներուին ևս ընթացիք տարւոյն մէջ ալ զինուորական աւարք չի պիտի գանձուի, և միայն 1901 թիւէն պիտի վերսկսուի զինուորական տուրքի գանձումը, Բայց որպէս զի չեքեւայ թէ հայոց պարտքերի հրաժարականէն «ստիպեալ» րուած է ատ զիջումը, շնորհ ըրուած է ոչ միայն հայերը, այլ և զինուորական տուրք վճարող Անատոլիի ամէն քրիստոնեայ ժողովուրդներուն:

Աս մէկը գէշ չէ, ժողովուրդը կըզայ որ հայու օգուտը կապուած է մէկալ ցեղերու օգուտին հետ և փոխադարձաբար:

Օրմանեանի մէկալ պահանջն

էր կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան խնդիրը: Աս առթիւ ալ շատ գրուած է, բայց նորէն քանի մը բացատրութիւն աւելորդ չէ:

Կառավարութիւնը իր ձեռքը գործիք էր դարձուցեր կիլիկիոյ տեղապահ Կիրակոս եպիսկոպոսը, (հաւանօրէն սուա խօստումներ ընելով) և զայն իբր հակակշիռ կը գործածէր Պօլսոյ պատրիարքի իրաւանց զէմ. Բ. Դուռը, Պահապէյ և Պահրի փաշա կոչուած իր երկու հրէշներու միջոցաւ կը պահանջէր որ պատրիարքը իրաւունք չունենայ խառնուելու կիլիկիոյ տեղական «ընտրութեան» մէջ, աւ ընտրութիւնը պէտք է կատարուի Կիրակոս եպիսկոպոսի նախագահութեամբ և «Պահապէյ» ու Պահրիի հակողութեան աակողութէր կառավարութիւնը և չէր ուզէր պատրիարքական պատուիրակ Խապայեան սրբազանը ճանչնալ իբր նախագահ և պաշտօնական անձ: Բայց ասկէ շատ զբոսեցաւ Կիրակոս եպիսկոպոսի և ի վերջոյ յաջողեցաւ համոզել որ ետ կենայ իր ատ կորստաբեր ու բաժանող քայլէն: Կիրակոս ու Սահակ եպիսկոպոսները միացան ու սկսեցին զիրար պաշտպանել, փոխանակ զիրար կործանելու: Տաճկի ուժը այդ չնչին միութեան առջև փշուրեցաւ, այլ ևս օրինական արտաքին մը ունեցող նախագահու մը չի մնաց: Պահրի կոչուած հրէշը, որ աղէկ հայերէն ալ գիտէ, սաստիկ զայրացեր է ատ երկու սրբազաններու միութեան վրայ և «հայեր, աչքերդ բացէք, ըսեր է, ձեր կաթողիկոսն ալ ես եմ, պատրիարքն ալ, տէրն ալ ես եմ»:

Այլուր բառեր ըսելը դիւրին է, բայց խնդիրը գործադրելուն մէջն է: Նախընթաց նա մակներովս հաղորդած եմ թէ ինչպէս Կիրակոս և Խապայեան քաջութեամբ զիմադրեցին Պահրիի կազմած ժողովի մէջ և ինչպէս ժողովը փակուեցաւ ցնոր կարգադրութիւն, շնորհիւ եր-

կու սոսկ եպիսկոպոսներու «միացած իմադրութեան»:

ԲԱԺ

(Մնացածը յարողով)

Փ. ՊՕԼԻՍ, 26 Մայիս

Վառնայի «Զարգացում» քիւֆէսիֆին մարած Կայծը նորէն լըրճուկ ստտեր մէջտեղ հանած է, և անոնց իբր հենարան երեւակայական տոմարներ ու անգոյ հաշիւներ ստեղծելու հեշտանքն ալ ունեցած է իրապէս իր երազին մէջ:

Շիտակը մեղքնալու տրժանի են օրհասականի ճիգեր թափող այդ մարած Կայծերը որոնք իրենց կրած պարտութիւններն ու ենթարկուած բարոյական ստորացումները ուրիշներու պատահած բանագողշելով, կը փորձուին ինքզինքնին միխթարել:

Ինչ որ է, այդ մարած, ամխացած Կայծը, իր մարդոց խարդախութիւնը պարտկելու համար, կանխապէս ընդունուած երկու ընտրելիներուն, Պ. Ի և Ս. ի վրայ ցելս նետել կը փորձէ, իբր թէ ատոնցմէ մէկը 12 լրիւ, 15 տարուան տոկոսով, և ամիսը 450 զրշ. 31 տարուան առ'նով, կը պարտին ալդին. «բացէք կրէ Պ. Կայծ, աղաչյին մայր տոմար 14րդ երես և ճիշդ 15րդ երես»:

«Աղաչյին մայր տոմար, այսինչ ֆօլիօ», ալ ստորկոյս չի վերցնէր, պիտի ընէ ընթերցողը, Պ. և Ս. աղգին պարտք ունին: Եւ Պ. Կայծ, դարձեալ ուղելով ինչայիլ այդ պարտներուն պատուին, անոնց անունին սկզբնառաւորը կը դնէ միայն: Չէ, մեր մարած Կայծը այդ ատտիճան չէ անբարոյականացած սակաւին:

Ու մարդկային սկարութիւն սեպէ դուն, ես ալ օր մը մոռցայ թերի հաւատութիւնս Պ. Կայծի մասին, և փորձուեցայ երթալ «աղաչյին մայր տոմար»ին 14րդ և ճիշդ 15րդ էջերը աչքէ անցնելու: Բայց հոգաբարձութեան այդ երկու ընտրելիներէն ո՛չ

Պ. ի ո՛չ Ս. ի հաշիւ կար հոն: Տղաքրական սխալ է ըսի. 104 և 105 պէտք է լլլայ: Բայց հոն ալ նոյն ամայութիւնը կը աւրէր: Թերեւս 4 է մտածեցի, միւս միւնակ 4, փնտռէ՛, և թէ գործ չուներս, 24, 34, 44, 404, 4004... Երկայ, չիկայ, Այդ օրը իմացայ որ Վառնայի «քիւֆէսիֆին» աէրը հոս եկած էր. փնտռեցի որ աչքերը խոթեմ «աղաչյին մայր տոմար», Բաղգէս մեկնած էր:

Մեր ամխացած Կայծը կերեւայ իր կարմիր օրերուն զառանցանքին մէջ գրած էր այդ տողերը: Ու յաւիտենապէս համոզուեցայ որ, այդ պարտը ամենէն մեծ ստախօսներէն է, որ պաշտօնական տետրակներէ սուտ վկայութիւններ բերելու յալպապաշան թիւնը իրեն սովորական արճեստ ըրած է:

Այն ատեն խնդիրը կուահեցի Պ. Կայծ իրեն փախուտի գուռ մը բաց թողած էր: Եթէ անունները տուած ըլլար, յսկանէ յանուանէ պիտի խայտառակուէր, քանի որ իր սուտը ստուգելը շատ զլուրին էր այս անգամ: Բայց Հիմա Պ. և Ս. շա՛տ:

Հոգաբարձութեան ընտրութեան մասին մեր գրածները հերքել ուղած ատեն, Պ. Կայծ քաղաքը առած յաղթանակի մը պէս կը պոռայ, «եթէ չէք մասնակցած ուրեմն Պ. ին ու Ս. ին տրուած քանի մը քուէները ո՛ւր կէ են», թերեւս Գոլումպօս այսքան չուրախացաւ Ամերիկան գտնուուն:

Բայց հանգարդէ, խեղճ մարդ ատ «տոլպագ» ալ չենք կլլեր: Պ. և Ս. ի քանի մը քուէները ձեր մարդիկը ձգած են, որոնց դուք մոռցած էիք ձեր վերջին խարդախուած քուէները յանձնելու առտուն կանուխ, և որոնք միամտաբար հինքը ձգած են: Ասչափն ալ չի գիտնալ կը ձեւացնէք: Չենք խաբուիր, է՛յ մարդ:

Ու չէք խպնիր մեզի հայհոյիչ կոչելու, որովհետեւ ձեր սուտե-

անոր ու փշուրեցաւ: Դեպքանները իսկոյն գաշնադրերը մէջ նետեցին. «Կուզէք մեր հպատակները զրկել անչարժ կալուած ձեռքը՞ բերելու իրաւունքէն: Կուզէք որ Եւրոպական Մեծ Պետութիւնները վարուին ձեզի հետ այնպէս, ինչպէս Անգլիա Պօէրներու հետ հանքերու խնդրին համար», և ալ աս անասկ սպառնական ձայներ ելան ու Համիտ ազուէսի մը պէս պօշը քաշեց, իր հրամանները յետ կոչեց, իբրը ֆիացին իրենց առաջուան ձեւին մէջ:

Մնաց միայն մարտերու խնդիրը ան ալ պե՛տ երկար բարակ քննութեան է յանձնուած Մեծ Պետութիւններու զիւաններուն... Թերեւս ատ Բեմաքիւնը արարներ տեւեն:

Համիտի ստախօսութիւնը փառաբանութիւնն էր կազմէ, ան

ատեն պիտի սկսուի յարձակողական քաղաքականութիւնը և գրաւումները:

Աս պարագայի համար է որ Համիտ պատրաստութիւններ կը տեսնալ: Բազմաթիւ լրտեսներ ու գործակալներ տարածուած են Կովկասի, Պուկարիոյ, Հերցեկ Պոսնիոյ մահմետականներու մէջ, որ տեղւոյն հաւատացեալները կը պատրաստեն օր մը սանձաղը՝ չէրիֆի սակ համախմբուելու, կեալուրներու լուծը թօթափելու: Կըսուի որ Ալաշկերտ ու Էրզրում կան քանի մը փաշաներ «հրաւանաստ ա՛ւ ինչ երրորդ գունտի», ո՛ւր է ատ գունտը... Հոն Դարսի, Երեւանի, Գանձակի նահանգներու թուրքերու մէջ, ամէն միւս լիմ կամաւոր է գրուեր, որ պատերազմի ատեն իսկոյն անցնի խալիֆի կողմը, ներսէն հարուածէ Ռուսիան: Նոյն ատեսկ սղայամիտ երեւոյթներ կան և Պուկ-

կարիոյ թուրքերու մէջ: Հոս նոյնիսկ պետական դաւադրութեան նշաններ ալ երեւցած են ու կերեւան երբեմն:

Հեռաւոր երկիրներու մէջ եղած մահմետականութեան համար ալ կաշխատի Եւրոպայի ոճմակը: Ոչ մէկ, նոյնիսկ ամէնայնչին առիթ բաց կը թողուի զբզուելու ատ հեռաւոր մահմետականներու կրօնական ֆանաթիզմը, զգացնել սալու անոնց որ խալիֆի յաջորդը հոս Պօլսիս է, որ ատ ամէն կրօնակիցները հասակէ (թլեւ փտասած) չլիթայով մը կապուած պիտի ըլլան թուրքերոյ ու խալիֆի հետ, որ միշտ Սուլթանը կը մտածէ իր կրօնակիցներու մասին... և այլն և այլն:

Կուզան Ռուսական Դազան Եահաբէն, իրիմէն կամ Կովկասէն մահմետականներ Մէքքէ երթալու, հոս անմիջապէս սէլամըքի հանգէսին կը

հրաւիրուին, անկէ պալատ կը տարուին, օշարակներ կը խմցուին, զբաժնի տոմսեր կը քաշխուին եւ հետեւ խել մը օշան քարոզներ», համիտական բարբաջանքներ կը կտրագցուի անոնց զուխներուն և այնպէս ճամբու կը գրուին:

Ատ աղքատ, սղէտ ու աղտոտ կիսավայրերինը կը վերադառնան հայրենիք և խալիֆի պալատէն: Մասնաւորէն ու անոր զօրութիւնէն զանազան «հազար ու մէկ զիւերներու» հէքեաթներ կը պատմեն ու կը գրուան իրենց ցեղակիցներու երեւակայութիւնը, սեռակ մը կապ հաստատելով Եւրոպայի որճի և անոնց մէջ:

Ու խտացնացութեան որբացուն օրերուն, Համիտ հազարներով ձրի ստոներ ու զբամներ կը բաժնէ Աֆղանիստանի, ձալա կղզիի և այլ տեղերու աղքատ հաւատացեալներուն

բուն համար զձեզ ստախոս, ձեր խարդախութեանց համար զձեզ խաբբայ և ձեր լիտութեանց համար զձեզ սրիկայ կը կոչենք: Գէշ բան չէ ստել, կեղծել, խաբել, մատնել, ու յետոյ հայհոյիչ կոչել, այն որ ձեր խախտական գոյնը հրեւան կը հանէ ու ձեր բուն անուններով կը կոչէ զձեզ: Բայց ատ մեթոսն ալ հինցաւ հիմա: Զեղմէ առաջ ուրիշ շատեր զործածեցին ձեր վնասակէն:

Հիմա գնա՛, Աստուծոյ մարդու կը, և գիշերուն արթնիքի տեղ այս տողերը կարգա՛ք քանի մը օր, անկողնիդ մէջ ճնրագիր:

Համբաւաւոր «Թուրքը» (պէ՛տք է նորէն անունը տալ) անցած կիրակի փառաւոր ապական մը կերաւ, որուն նմանը «չօրպածի» կը զօրէն ի վեր չէ տեսած, և ոչ իսկ մտքէն անցուցած էր: «Խօսած» չօրպածին բանձարի պէս կարմրած էր, և երեք օր երեք գիշեր կարմրութիւնը երեսին վրայէն չ'անհետացաւ: Ամօթէ՛ն էր թէ ցաւէն, մարդ չի գիտեր, հոս պաշտօնական զաղտնիք կը մնայ:

Իմացանք որ դատարանի գիւմած է: Գէշ չէ. թող աշխարհ արարատ ալ տեսնայ թէ չօրպածինները ի՞նչպէս կը խայտառակուին: Մենք դատին օրուան համար Եւրոպայէն մասնաւորապէս «Ֆոթօկրաֆիտ» մը բերել պիտի տանք, որպէս զի գունաւոր լուսանկարներով ստանանք դատաւարութեան ատեն չօրպածինի դէմքին կրած ալլազանութիւնները, իրենց բոլոր երանդներով: Այդ լուսանկարները յետոյ Բարիզ յուցահանդէս պիտի զըրկուին, և ան՛է պիտի յանձնուին «Սօսիէթէ ա՛ն իթօրօլօցիին», որպէս զի գիտական հետազոտութիւն մը կատարէ անոնց վրայ:

Յետոյ միւս կողմէ՛ն ա՛ծիկներուն: Միւս ֆիլմի կիւմանք օր դատ բացած է իր ազգին պատիւը պաշտպանելու համար այս նորընծայ «Թուրք»-ին դէմ: Մի թէ

այդ քա՛ն ցած աղղ է թուրքը, որ հայերէն վաճառածները, առանց Միւս ֆիլմի հարցնելու թուրք կը մկրտուին: Միւս ֆիլմի հրամայիչ է սր կամ թլիփաուտի կամ հեռանայ նորընծան: Յառաջիկայ Բամպուկին «խօսած» չօրպածին պիտի թլիփաուտի կրօնն: Թ.

ՄԵՐ ԲԱԺՆՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Պուլկարիոյ մէջ ապագական նոր օրէնքներ գրուելուն և «առնայի մէջ զգիւնաւորական վիճակ» հրատարակուելուն պատճառաւ չի կրցանք երկու թիւ Շարժում հրատարակել:

ԻԶՍԻՐԻ ԺԱՆՏԱԽՏՏ

Պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ թէ Իզմիր ժանտախտ կայ. նաւահանգիստէն մեկնող շոգեհաւերը 48 ժամուան և ապա հինգ օրուան քարանդինայի ենթարկուեցան՝ որ առկաւին կը շարունակուի, նոյնպէս ցամաքի կողմէն քարանդինայի շղթայներ հաստատուեցան. վերջապէս Իզմիրէ մեկնող ամէն ուր հինգ օրուան քարանդինայի ենթարկուեալ է, թէ ծովի ճանապարհաւ թէ ցամաքի:

Համրի աւազակ, կեղծքիչ պաշտօնեաները՝ հրապարակներու կողմուրով գոհ չեղան, այս անգամ ուղեցին իրենց «փոտիչահ» զլիտուն մի խաղ խաղալ և մի քանի հազար ոսկիներ գրպանել, արդարեւ յաջողեցան իրենց գերին մէջ:

Յեղյի զուած ժանտախտը հրէայի մը գաղղիական հիւանդութեանէ առաջ ձեւած ուռեցք մընէ, թաղապետական բժիշկը հիւանդը քննելէն վերջ կը յայտարարէ թէ ժանտախտ է. իրողութիւնը հաստատելու համար մի քանի թուրք և օտար բժիշկներ կը կանչուին որոնք լաւ մը քննելէն վերջ կը յայտարարեն թէ երբէք ժանտախտի հետք չկայ հիւանդին վրայ, բացի գաղղիական հիւանդութենէն որ մի քանի տարիէ ի վեր ժառանգած է կեղեր:

Հոս ու հոն խլամ գպրոցներ բանալ, Հնդկաստանի, Ճապոնի, Սէյլանի և Աֆրիկայի մասնաւորականներուն հազարներով Ղուրան զրկել... Կարգա՛ք Ֆէն, կարմիր ֆէսն տնդամ համրիսական ոգու բարձրացում նկատել, և ֆէսի բրօքալիանը բնի մինչև Հնդկաստան ու Ճապոն... Աս ամէնը կայ ու կը գրուի տեղուս մամուլին առաջ էջերուն մէջ:

Իսկ ի՞նչ կրօնք Համրի բացած ժողովարարութեան համար ինպաստ Հնդկաստանի մանկեկան ուղեւորներու... կարմիր... հոս իր երկրին մէջ, իր քիթին տակ սող է, աղքատութեան ու թլուստութեան թագաւորութիւն: Ինքը հոն եղած միւս լիմեկր կու գէ իրեն հետ կապել, սովն ալ իրր գործիք ծառայեցընել իր հիւանդու ուղեղի ճնունդ համրիսական զտանցանքներու...:

Թաղապետական բժիշկը կը յամառի իր յայտարարութեան վրայ և Պօլիս կը հեռագրուի ժանտախտի գոյութիւնը Իզմիրի մէջ ճարակելու, Պօլսէն անմիջապէս Տօքթ. Նիքօլիս Իզմիր զըրկուեցաւ, հիւանդութիւնը քննելու և արդիւնքը տեղեկագրել, առ որ անկէ. Տօքթ. Նիքօլիս հիւանդին շիճուքով ճագար մը և մուկ մը պատաստեց որոնք կապրին տակաւին. վերջապէս ժանտախտի գոյութիւնը հերքեց Տօքթ. Նիքօլիս, և Պօլիս տեղեկագրելէ վերջ՝ Պօլսէն յետ կանչուեցաւ:

Ժանտախտը շլար այլեւս, քակարի ժողովուրդը պահ մը լայն գունջ մը առաւ վատնող հեռացած համարելով, Տօքթ. Նիքօլիս մեկնելէն հաշիւ երկու օր վերջը մեծ տարածայնութիւն մը եւս հանեցին. մի քանի հրէայի եւս վարակուելու: Տեղական մամուլը կրկին յայտարարեց թէ ժանտախտը սկսած է իր աւերամեծր գործել Իզմիրի մէջ, ամէն կողմէ արտածող և ներածող փաճաւակաւք գաղղիցից իրենց գործառնութիւնները, հարուստ զառակարգէն շատերը պատրաստուեցան մեկնել Իզմիրէ ալ և այլ տեղեր:

Վերջին տարածայնութիւնը ուրիշ բան չէր բաց եթէ երկու հրէայ թեթեւապէս հիւանդացեր են, «ինֆլուէնցայէ» անմիջապէս մեկուսուեցան հիւանդները և ասոնց բնակած պահողը քարանդինայի ենթարկուեցաւ. ահա 48 ժամուան քարանդինան 5 օրի բարձրանալը այն օրէն սկսաւ որ կը շարունակէ տակաւին:

Վերջին հիւանդներէն մին մեռաւ. բժիշկները դիաղնութիւն կատարելէ վերջ յայտարարեցին թէ հիւանդը թունաւորուած է կանխամտածութեամբ...:

Միւս երկու հիւանդները ողջ և առողջ են, կուտեն կը խմեն կը ծխեն կառավարութեան քսակէն, և կը մաղթեն որ երկարաձգուի իրենց այս կարճուած հիւանդութիւնը. ողորմած զթամ փառի:

Այս տեսակ երեւոյթներու ու ցընդարանութիւններու շարքը կրնանք անվերջ շարունակել, բայց սա ալ բաւ է ընդհանուր ողին. համրիսական ժանտախտը համար գործադրուած միջոցները պարզօրէն ըմբռնելու համար: Աստի կը թողուք սա ցանկը և կանչենք քիչ մը խորհրդածութեան:

Հասարակութեան մը զարգացման իսկական արժանաւորութիւնը որ պիտի որոնել: Աս հարցի մասին խիստ շատ գրուած է ու ան ալ երեւելի զուտիւններու կողմէ: Ոմանք ըսած են որ կրօնն է ազգի մը պետութեան մը կամ ժողովուրդի մը զարգացման յառաջիմութեան ու գորութեան հիմքը: Աս միտքը պաշտպանած են շատերը. ի միջի այլոց և Պոլսի հայի Կարանիսյան և Ֆիլսոֆի ար Բուլսեմ Գաղղիոյ մէջ: Ոմանք ալ ըսած են թէ զաղափարներն և հասարակու-

շահ՛ը իր անձնական դանձէն քառասուն հազար լիրայի կանխավճար մը ըրած է առողջապահական դարմաններուն համար... եթէ կուզէք հաւատացէք...:

Արդէն առեւտրական հրապարակը կայուն էր, այս տարածայնութիւնները աւելի եւս ազգեց հրապարակին վրայ. ամէն ոք տուժեց, երկաթուղիներու և շոգեհաւային վարչութիւնները, բայի, Համրիս հաւատարիմ պաշտօնեաներէն: Անգղիական և Պրանսական երկաթուղի վարչութիւնները կառավարութեան գիմած իրենց ֆիստուց հատուցում կը պահանջեն. Անգղիական հիւպատոսը խախտ բողոքած է կուսակալին, և բարձրադասարան յայտարարած է պաշտօնէից ապօրինի յայտարարութիւնը, և ապապայի պատասխանատունը էր ըսած է:

Ահաւասիկ Իզմիրի ժանտախտը Տեսնենք թրքական այս յանկերգը ինչ վախճան պիտի ունենայ: (*)

ՀԱՄ Իզմիր, 25 Մայիս

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

Ազգային Երկսեռ վարժարանաց հարցաքննութիւնք սկսուած են անդեալ կիրակէ, 11 Յունիս և պիտի տեսնեն մինչև 25 Յունիս:

Հարցաքննութիւնք պիտի կատարուին կիրակի օրերը եկեղեցոյ աւարուէն վերջը. իսկ միւս օրերը՝ առաւօտեան ժամը 9—12, և կէս օրէն ետքը ժամը 2—4:

Մանկապարտէզի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 25ին, և նախակրթարանի վիճակացոյցներու բաշխման հանդէսը Յունիս 2ին, երկուքն ալ եկեղեցոյ աւարտուէն անմիջապէս վերջը:

Արգոյ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբը պատուել քննութիւնները և երկու հանդէսները:

Հողաբարձութիւն Ազգ. Երկսեռ վարժարանաց (Կն.ԻԲ)

Վառնայ, 5 Յունիս

—(—)

(*) Վերապահութեամբ կը հրատարակենք՝ որովհետեւ Եւրոպական թերթերը կը հաստատեն ժանտախտը լլալը:

որ կուզեն երթալ ուխտի բայց միջոց չունին: Ու արապական աւազներով շրջապատուած. ջինջ ու կապոյտ երկնքի տակ՝ հարուի վառ երեւակայութիւնը կը բորբոքի, համրիսական երազները պարզօրէն կը քարոզուին Մեծ Մարգարէին չիրմին շուրջը...:

Վերջին օրերս էր դեռ Եւրոպական թերթերը հաղորդեցին, որ Թարապուղէն զէն զէպի հարաւ եղած ահադին աւազատ արարածութեան մէջ ապրող կիսավայրենի մահմաական ցեղերու ամէն շէյխերն ու պետերը՝ գաղանի կապերով կապուած Պօլսոյ հետ տեսակ մը զինուորական շարժման են ելած Պրանսայի գէմ և իրենց հաւասարակական ուղեւորները ձօնած են Համրիս և Տրիպոլիս վարչութիւններուն:

Աս համրիսական գործնական քայլ մըն է:

թիւնները զօրացնողը (Պէօկ և այլն) կամ զգացմունքներն են մարդկային հասարակութիւնները կազմողը (Մէլիս) և այլն... բայց վերջին դարու վերջին կէտերու մէջ ախրող ու օրատուր աւելի լայն ծաւալ ստացող կարծիքը նիւթապատական է, անտեսական հիմքերուն նշանակութիւն տուող զարգացն է. հասարակութիւն մը առաջ մղող անոր ուժ ու զօրութիւն ներշնչող էակուն տարրը առ հասարակութեան արդիւնագործական կարողութիւնն է: Եթէ երկիր մը չունի զարգացած արդիւնագործութիւն, չունի մեքենաներ, չունի հարուստ անտեսութիւն, ան միշտ կը մնայ սղաքատու թեւս մէջ և գերի աւելի հարուստ զարգիներու, որոց մէջ կը բաժնուի վերջ ի վերջոյ:

Երբ Համրիս ու Երտրղի ապուշներու խմբակը համրիսական կը

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊՕԿՍԵՐՆԵՐԸ

Պօքսէրներ կը կոչուին այն չինները որոնք կատաղի հաւածանք սկսած են եւրոպացիներու դէմ: Ասոնք կատարեալ ընկերութիւն մը ունին, կազմակերպուած եւ խիստ կարգապահ, որուն անդամներուն թիւը 100000 է կը հասնի: Ասոնց նշանաբանն է, «Չինաստանը չիններու համար, մահ օտարականներուն»: Եւ վերջին ժամանակներս մեծ եռանդով այդ նշանը իրագործելու կը ձգտին: Կայաններն եւրոպացիները, կայրեն եկեղեցի, դեպքանատուն եւ այլն, յանդուգըն եւ կատաղի կերպով. ու չին կառավարութիւնը առանձին միջոց մը չի ձեռք առնել զանոնք զսպելու: Հաստատ համոզում կայ թէ՛ այրի մայր կայսրուհին, որ նոյնպէս օտարներուն շատ հակառակ է, կը քաջալերէ պօքսէրները:

Ասոր եւրոպացիի վիճակը շատ վտանգաւոր է Չինաստանի մէջ, ահ ու սարսափը տաճնքը տիրած է, նոյն իսկ եւրոպացի պաշտօնական անձներուն: Եւրոպական պետութիւնները, Ամերիկան, Ճարօնը զօրք կը շրջեն Չինաստանի իրենց հպատակները պաշտպանելու, և բաւական մեծ թումով: Ո՛վ գիտէ թէ «պօքսէրներու» այս սխրագործութիւնները չը վերջանան Չինաստանի բաժանումով, որմէ այնքան կը վախցուէր ու դեռ կը վախցուի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԸ

— Բէքինի Անգլիոյ դեսպանին ամառնային պալատը Պօքսէրները աւերել են:

— Չինաստանի մէջ պետութիւնները նոյն ձեւով կը գործեն ինչ ձեւով որ Կրէտէի մէջ: Բէքին գացող զօրագունտը բազկացած է ձաբոնի, Միացեալ Նահանգներու և Եւրոպական Մեծ

քարոզեն, այսինքն թուրքիոյ և համայն իսլամականներու վերածնութիւնը, երկտասարգացումը կը ջանան հիմնել իսլամ կրօնի վրայ միայն, պարզ կը ցուցնեն, որ թէեւ Ղազի, թէեւ Սուլթան ու խալիֆ, թէեւ փաշա կամ եպարքոս, ամէնքն ալ կրթութենէ ու խելքէ զուրկ կրթաւորներն են, որ չեն կրցեր մինչեւ օրս հասկնալ թէ՛ պետութիւն մը առանց կանոնաւոր հարստութեան, առանց աճող արդիւնաբերութեան, առանց խոշոր գրամագլխի ոչ կանոնաւոր բանակ, ոչ կանոնաւոր նաւատորմի, ոչ բերդեր ու զէնք կրնայ ունենալ... Չեն հասկցած դեռ եւս թէ պետութիւն մը առանց գէթ հարուստ մէկ դասակարգի եւ բազմաթիւ աշխատատեղի աղքատներու չի կրնար իր ինքնուրոյնութիւնը պաշտպանել և ի վերջոյ կը կլլուի հարուստ օտարներէն:

Պետութիւններու զինուորներէ և կը գտնուի Անգլիացի հրամանատարի հրամանի տակ:

Ասոնց Բէքին գացած միջոցին Պօքսէրները յարձակած են անգլիացի 12 յառաջապահ զինուորներու վրայ, բայց միւս մասը օգնութեան կը հասնի և միթրալ-ետղով Պօքսէրները կը ցրուեն: 35 հոգի կը սպաննեն և շատերն ալ կը վիրաւորուին:

— Սուլթանը հրամայած է Բ. Դրան պուլկարիոյ մարտերու յաւելումը շնչել:

— Ռուսական արտաքին գործոց նախարար Մուրավիէֆ մեռեր է:

— Տիկին Կլաուսթրոն վախճաներ է 83 տարեկան հասակին մէջ:

— Ռուս դեսպան Չինոյիէֆ Պոլիս վերադարձեր է և Սուլթանին ներկայացրէ է:

— Լոնտոն ճանկայէն լուր ստացուած է որ 1500 օտարականներ թիէնցիին մէջ սպաննուել են:

— Ամիրալ Պրիս Թաքուէն Լոնտոն հեռագրած է թէ՛ ոչ մի լուր ունի ամիրալ Սէյմուրէն որ Բէքին գացող միջազգային զօրաց հրամանատար է:

3000 ռուս զինուորներ հասած են Թաքու:

— Շանկայէն յունիս 6ին Թայմզին կը հեռագրեն թէ՛ տեղական թէքթի մը յայտարարած է որ Բէքինի դռներուն վրայ անգլիական զօրջակ պարզուած է:

— Բէքինէն որոշ անգլիկութիւններ չկան, հարգողակցութիւնը կտրուած ըլլալու պատճառով. միայն լուրեր կը պատշտին թէ չին խուժանք երկու անգամ յարձակում գործած է Եւրոպական դեսպանատուններու վրայ բայց Ռուսական և Անգլիական դեսպանատունները միթրալիօզով ցրուած են խուժանք:

— Բէքինի Սպանիոյ դեսպանը պահակազօրք չունենալով ապաստանած է Անգլիական դեսպանատունը:

— Բէքին գացող միջազգային զօրագունտը չինաց զօրքերու գիմագրութեան հանգիստելով

Նոյնիւր, մուրացիկներու, սնանկ սովամահներու և այլոչ զինուորներու միջոցաւ խուժանք անգամ պետութիւն չեն կրնար կազմել:

Ներկեցէք կը կազմեն, միայն Պարսկաստանի, Չինաստանի և Թուրքիոյ պէս... կէս մեռած, մուրացիկ պետութիւն...:

Աս է, ընթացող համալսման թեան գաղափարը որ լուրջ կերպով անհանգստացուցեր է շատ սրտացաւ բայց կարճ խելքով գրողներ ալ: Համալսման թիւնը անցեալ ունի, բայց ոչ ապագայ կամ ներկայ. ան մեր ետին է և ոչ մեզմէ տաջ, ան մեռել մըն է արդէն փտած և ոչ մանուկ մը աճող եւ զօրացող:

Երբ Եւրոպի հրէշը յաղթեցաւ Պէտիբղան պէլի ու Եգիպտոս շահուրի ժառանգները, մեր քրեւոր գրախնդրն ու յաճախ մեր ճորտերն մեր զէմ զինել,

կրկին Թաքու վերադարձած է: — Թրանսլալի պատերազմը կը շարունակուի, Պօքսէրը շարունակ յարձակումներ կը գործեն Անգլիացոց վրայ, երբ վերջիններս ինքզինքնին բոլորովին ապահով կըզան:

— Անգլիոյ մէջ կրկին միթրալներ կը կրկնուին և կը պահանջեն որ պատերազմը դադարի, հարուստին Ափրիկէի անտիսլութիւնը պահպանուի:

— Իտալական երեսփոխանական վերջին ընտրութիւններէն յետոյ ընկերվարական երեսփոխաններու թիւը կրկնապատուած է:

— Թաքու քաղաքը եւրոպացիներէն առնուած միջոցին սպաննուել և վիրաւորուել են 70 եւրոպացիներ, իսկ չիններէն 400 հոգի սպաննուել են:

— Դերման սպայակոյտի նախկին սպայ մը՝ որ պօքսէրներու հետ անգլիացոց դէմ կը պատերազմէր, քանի մը շաբաթ առաջ վերադարձաւ Պերմանիա զինուորական առնելին յանձնուել է և դատապարտուել է վեց ամիս բերդաբանութեան:

— Փորտ-Արթուրէն Յունիս 10ին Ամիրալ Ալէքսիէֆ Իեթերպուրկ կը հեռագրէ թէ Թաքուի մօտ եղած ճակատամարտի միջոցին միջազգային զօրքը դրամ է 4 չինական քօնթր թօրթիւնաւեր, մէկը անգլիացիք, միւսը ռուսները, երրորդը ֆրանսացիք, չորրորդը գերմանացիները:

— Շանկայէն կը հեռագրեն որ թիէնցիին քաղաքին վրայ չինները յարձակում գործել են, բայց չեն կրցած քաղաքը առնուլ. վիճակը շատ գէշ է. քաղաքի մէկ քանի մասերը հրդեհուած են. 2000 զօրք գացեր են թիէնցիինը սպառելու, հիւպատոսները նօթայով մը գիմած են չին ամիրալին որ իր պատերազմական նաւերով միտսին հեռանայ:

— Յունիս 11ին Պօլսոյ ամերիկեան դեսպանը նորէն գիմած է Բարձրագոյն Դրան իր երկու նախկին գիմումներու, զիստուածներու հատուցումը պահանջ

մեր դահիճը դարձունել, կարծեց թէ աս համալսման թեան վերածնութեան պարզ նշան մըն է... Ո՛չ, ո՛չ, աս լոկ անսեսական հիւանդ կազմէ մը ծնած փամառակաւոր ցնցում մըն է և կանցնի, կոչնչանայ երբ պայմանները փոխուին:

Ասոր համալսման թեան տղայամիտ ապրութիւնը հաստոյ հանգստակն է թէ հին թուրքերու և թէ նոր սերունտսարկ թուրքիոյ. ամէնքն ալ աս ապուշ գաղտնեցանքով կապրին: Իսկ Գերմանիան, Կաղղիան, Ռուսիան ու Անգլիան իրենց ճանկերը խոր աւելի խոր կը խոթեն երկրին կեանք տուող բուն արմատներուն մէջ, կը ծծեն արմատի տնտեսութեան հիւթերը և ասով կը չորցունեն անոր ճիւղերը, բանակն ու նաւատորմը. գատարանն ու զրպրոցը, գիրն ու լրագիրը: Մուրացիկներու խումբ մը լրագիր ու

չոյ, պատասխանը ստանալու համար:

— Ռուս կառավարութիւնը միւս պետութիւններու համաձայնութեամբ, հրամայած է որ Բօրթ-Արթուրէն 6000 զինուոր պատրաստ ըլլան Չինաստան երթալու:

— Աթինայէ Բօլթի. Կոր. կը հազարգեն թէ Բ. Դրան յարուստին գրաւած է մակեդոնիոյ մէջ գտնուած յոյն մանրիւր կայուածքներ: Այդ գրուածքը պատճառաւոր ըլլալ շատ մը գարոցներու փակման, որոնք կը պահանջեն այդ կայուածքներու եկամուտներով:

Լուր կը պտտի թէ յոյն կառավարութիւնը պիտի հրամայէ Պօլսոյ դեսպանին բողոք տալ Բ. Դրան և եթէ յաջող ելք մը չունենայ բողոքը, պետութիւններու աջակցութիւնը խնդրէ:

— Անգլիական թերթերը կը հազարգեն թէ ճաբոնի կառավարութիւնը շորս մարտանալ զըրկած է Թաքու նաւատորմը զօրացնելու համար:

— Չինաստանի այրի մայր կայսրուհիի թիկնապահ զինուորները սպաննած են ճաբոնի դեսպանատան քարտուղարը:

— Հաւասի հեռագրական գործակալութիւնն ալ կը հազարգէ թէ Չինաստանի կայսրուհին հրամայած է Եւրոպական դեսպաններուն հազարգել թէ Չին զինուորները արդեւ չը պիտի ըլլան Եւրոպական զօրաբաժիններու Բէքին մտնուուն:

Ն Ա Մ Մ Ա Կ Ա Ս Ո Ւ Փ

Ամերիկայէն կը փնտռուի Խարբերդի Բէքորիկ գիւղացի Յակոբ Զօպանեան:

— Ռումանիա, Պ. Մ. Յ. Մ. — բաժնեգիրն ժամանակին ստացած ենք:

— Ռուսուգ, Պ. Պ. Պ. — Ձեր ուզած համարները կը զրկուին. ամբողջ տարեկանը պէտք է զըրկէք:

Церативна „Враамноост“ Варна

գիրք, զպրոց ու զէնք, նաև ու բանակ չի կրնար ունենալ: Եւ Թուրքիան չունի, եղածն ալ կը կորուցուցնէ, ձեռքէն կը փախցունէ:

Թո՛ղ Հիճազ երկաթուղի չինիւր, հեռագրական թիւեր հաստատուելու Պօլսոյ մէջ հաւանաբար բանայու... թուղթով ի՞նչ կրլայ. երբ ստակ չըկայ, երբ հասունցած մայր չկայ:

Աղքատութիւնը ու մրտած թուղթերը կը քանդեն պետութիւն մը եւ ոչ թէ գայն կը զօրացնեն:

ԲԱՃ

Կ. Պօլսո, 19 Մայիս:

—(—)